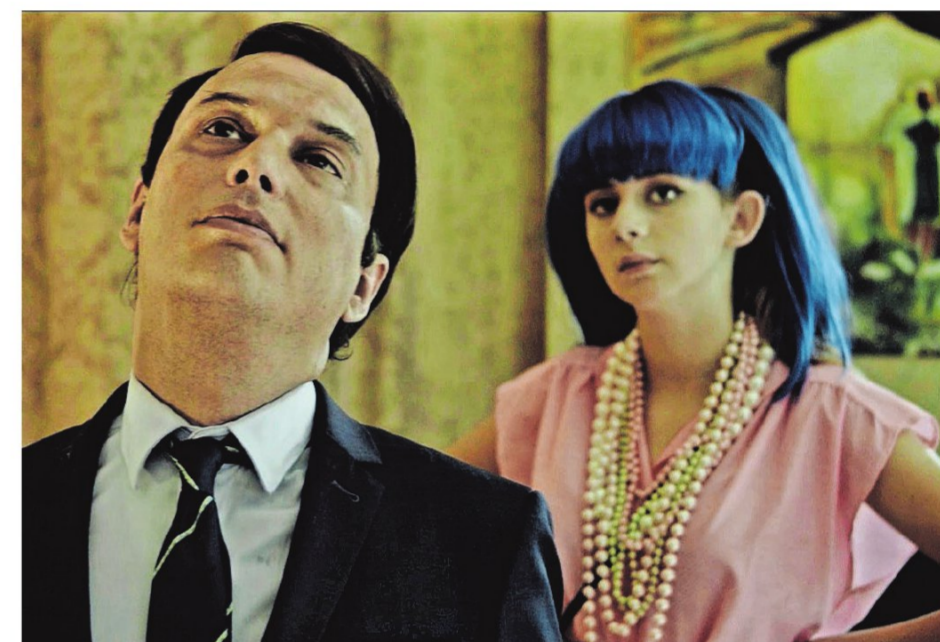

Dick Verdult: 'Ik wil dat mensen zich de hele tijd blijven verbazen'

Beelden uit de film 'Als uw gat maar licht (If Yes, Okay)'.

Speelfilm interview

In het werk van veelzijdig kunstenaar Dick Verdult worden clichés en andere waarheden met zichtbaar plezier verdraaid. Zijn nieuwe film *Als uw gat maar licht (If Yes, Okay)* is een zwarte, ontregelende komedie over de wereld van de superrijken.

tekst **Jelmer Mulder**

Staand in zijn enorme werkruimte in het Spaanse dorpje Calanda vertelt Dick Verdult over zijn volle agenda. Zijn nieuwe film gaat binnenkort in première, hij moet optreden als muzikant, en hij schuift in Argentinië aan bij de presentatie van zijn novelle *Mis rejas son mas lindas que las tuyas* (Mijn tralies zijn mooier dan die van jou).

De agenda van Verdult is niet alleen vol, maar ook nogal veelzijdig. De in 1954 geboren Eindhovenenaar is onder meer beeldhouwer en schilder, en exposeerde van Duitsland tot Japan. In Zuid-Amerika werd hij bekend bij een miljoenenpubliek door televisieoptredens als muzikant; tijdens de rust van voetbalwedstrijden zong hij nummers als *Mecha Flan*, een lied over pudding.

Verdults veelzijdigheid is ook terug te zien in zijn atelier, dat uitpuilt van de spullen: kleurrijke zeefdrukken, sculpturen, uithangborden, schilderijen, trommels, computers. Tegen een muur leunt een kartonnen poster van een van zijn exposities in

het Eindhovense Van Abbemuseum (De titel: *En op zondag vieren we Vrijdag*). In een hoek staat een beeldhouwwerk van Margaret Thatcher, ergens anders staat een stoel gemaakt van een langspeelplaat.

Dat Verdult zich met zoveel verschillende zaken bezighoudt heeft te maken met een 'tolerantie voor het onbekende', legt hij uit, terwijl hij op een werkbank leunt. "Ik ben als kind vaak verhuisd, naar verschillende landen in met name Zuid-Amerika. Mijn vader bracht daar toen voor Philips de televisie naartoe. Door dat verhuizen moest ik mijzelf steeds weer heroriënteren. Dat kun je zien als een bedreiging, maar ik heb het als prettig leren ervaren."

"Heroriënteren werd zelfs een soort rush. Ik leerde open te staan, ook voor bijvoorbeeld problemen die zich voordoen, of een kunstdiscipline die zich ineens aandient. "Toeval maakt een hoop goed" staat op een van mijn kunstwerken."

Het voormalige lid van kunstenaarscollectief IBW (Instituut voor Betaalbare Waanzin, 1989-2002) komt nu met zijn eerste speelfilm. Eerder maakte Verdult avontuurlijke, absurdistische programma's en films voor de VPRO, maar nu is het naar eigen zeggen tijd voor iets gangbaars.

Waarom wilde u nu iets 'normalers' maken?

"Als je alles getwist en anders maakt, loop je het risico dat er niets overblijft", zegt

Dick Verdult als muzikant Dick El Demasiado.

'Ik wilde nu een film maken waarbij de kijker hier en daar een reddingsvest toegegooid krijgt'

Verdult. "Ik wilde nu een film maken waarbij de kijker hier en daar een reddingsvest toegegooid krijgt. En zodra iemand dat te pakken heeft, moet er weer een draaikolk aankomen. Je wordt dus soms gered, om vervolgens weer in je eigen verbazing te verzuipen."

"Mensen willen uitgedaagd worden door bijvoorbeeld in de wildste rivieren te gaan kajakken. Maar bij een film wil men dat die een bepaald verloop heeft, er moet een lijn worden gevolgd. Dat is toch een gek contrast."

Als uw gat maar licht is dan ook een buitensissige, zwarte komedie, met rollen voor onder meer Katrien van Beurden (*Rampvlucht*) en Michiel Romeyn (*Jiskefet*). Hoofdpersoon Amy, gespeeld door Lola Koppen, is een dochter van welgestelde ouders. Ze is liefhebber van Japan en ontevreden met haar afgeschermd, saaie leven. Daarom huurt ze een theatergezelschap in, dat in traditionele Japanse kabuki-stijl scènes uit haar leven speelt.

Met de kleurrijke toneelstukken hoopt Amy vat op haar leven te krijgen. Maar spel en realiteit gaan steeds meer door elkaar lopen. Zowel de hoofdpersoon als de kijker worden zo meegezogen in een bevreemdend tafereel, dat uiteindelijk zeer reële gevolgen heeft.

De titel van uw film – Als uw gat maar licht – doet wat schunnig aan. Wat wilt u ermee zeggen?

"Dat lijkt inderdaad een beetje schunnig. En ik kwam erachter dat, als je de titel naar andere talen probeert te vertalen, het eigenlijk alleen nog maar schunniger wordt. Maar het heeft niets met een of ander pornografische referentie te maken. De titel gaat over het ventiel waardoor de te hoge druk die op een persoon staat, kan ontsnappen. In de film gaat het regelmatig over de druk die op mensen staat."

"Bovendien wilde ik een spreekwoord maken, in de trant van: 'De schoorsteen moet blijven roken', of 'Komt tijd komt raad'. Ik hou van die platitudes, dus het leek me aardig om er zelf een te bedenken."

Om wat voor druk op mensen gaat het dan?

"In het geval van de hoofdrolspeelster in de film, Amy, is het de druk die op een persoon terechtkomt als ze voelt dat ze in een gemeenschap op een verkeerde plek staat."

Iemand die arm is voelt een bepaalde druk en heeft daar veel nadeel van. Maar Amy, die rijk is en zich bewust is van armoede, voelt óók druk en heeft er ellende van. Het is voor haar complex om daarmee om te gaan."

Waarom moest de film gaan over de druk die rijke mensen voelen?

"Ik kwam op het idee toen ik las over de kinderen van *narcos* in Mexico, de grootste gangsters van de dopehandel. Die kinderen lijken geen enkele maatstaf te hebben voor wat normaal is, omdat ze zich alles kunnen veroorloven. Die springen gewoon ineens van een cruiseschip af waardoor het hele schip op hen moet wachten. Na hun jeugd worden die mensen minister of bankdirecteur, terwijl ze een bepaald besef missen. Dat is een serieus probleem, dacht ik."

"In Nederland is dit een ander verhaal natuurlijk, maar het principe is hetzelfde. Kinderen van rijken weten zich verzekerd van een goede dekking, welk avontuur ze ook maar willen aangaan. Dus als zo iemand denkt: ik word de uitvinder van de verticale pizza, dan krijgt diegene nog een zak geld ook om dat te laten slagen."

"De droom of illusie dat er in de wereld

'De droom dat er in de wereld gelijke kansen voor iedereen zouden komen is nu verder weg dan eerst'

gelijke kansen voor iedereen zouden komen is nu verder weg dan voorheen. En ik denk dat we er steeds verder weg van raken. Een van de mogelijke scenario's is dat we straks als het ware nieuwe middeleeuwen ingaan, hoe technologisch ontwikkeld we ook zijn.

De geprivilegeerden kunnen een fort voor zichzelf bouwen en anderen mogen elegant creëren."

Moet deze film dan zorgen voor een eerlijkere wereld?

"Ik heb niet de illusie dat ik met mijn film het tij keer. Maar ik wilde wel even op een zere plek duwen. Dat kan een soort geneeskundige werking hebben voor de kijker. "Tegelijkertijd wilde ik meer dan alleen een pamflet maken. Ik wilde me ook richten op nieuwsgierigheid. Want ik denk dat nieuwsgierigheid over het algemeen slecht gestimuleerd wordt. In de film word je geprikkeld om vragen te stellen. Maar niet als huiswerk, het is een uitdaging tot spelen."

Wat bedoelt u met een uitdaging tot spelen?

"Nou, neem bijvoorbeeld een schilderij: dat kan zo zijn gemaakt dat de schaduwen en andere aspecten technisch precies kloppen. Maar de schilder kon er ook voor kiezen om de schaduwen helemaal weg te laten. Daardoor wordt degene die het schilderij bekijkt aangespoord om op een andere manier te kijken. Mensen die mijn film kijken worden op dezelfde manier medeplichtig gemaakt aan het geheel, omdat er van hen als kijker iets anders wordt gevraagd dan normaal."

"Lineaire verhalen, waarin je van a naar b gaat, en waarin je één waarheid verkondigt, kun je zo maken dat je gelijk hebt. Daardoor zag ik in het lineaire altijd een mooie traditie, maar ook een groot probleem. Ik wil juist dat mensen zich de hele tijd blijven verbazen."

Als uw gat maar licht is vanaf 14 september te zien in bioscopen door heel Nederland. Kijk voor meer informatie – over onder meer speciale vertoningen bij het Eye Filmmuseum (Amsterdam) en Lab-1 (Eindhoven) – op de website van de film. Op 7 september vertoont De Balie in Amsterdam ook de documentaire die regisseur Luuk Bouwman eerder over Dick Verdult maakte: 'Het is waar maar niet hier'.